

Als regerend olympisch en Europees kampioen gaan de Duitse mannen als topfavoriet naar het WK in Den Haag. Maar wat maakt die Duitsers nou eigenlijk zo succesvol? Michiel van Nieuwstadt ging op onderzoek uit.

Door Michiel van Nieuwstadt / Foto's ANP

'Het amateurisme maakt ons

Op zoek naar het
geheim van WK-favoriet
Duitsland

SUCCESVOL!

Duitsland en Nederland bestrijden elkaar vanuit verschillende spelopvattingen. Elk land is overtuigd van de eigen kracht, maar er is één groot verschil. De Duitse stijl levert al jaren successen op, de Nederlandse niet. Afgelopen zomer wonnen de Duitse hockeymannen goud op het Europese kampioenschap in Boon. Net als op het EK daarvoor. Tussendoor pakten ze goud op de Olympische Spelen in Londen, iets wat ze vier jaar eerder in Beijing ook presteerden. En om de Duitse hegemonie compleet te maken, worden ook de Duitse vrouwen het afgelopen EK. Reden om op zoek te gaan naar verklaringen voor de Duitse heerschappij in het (mannen)hockey. Vijf succesfactoren – én de redenen waarom het Nederlandse hockey ze niet kopieert.

1 Krabben, bijten, spugen
Of op zijn Duits: *kratzen, beißen, spucken*. Dat was volgens mandekker Maximilian (Max) Müller de beste manier om de Nederlanders aan te pakken in de door Duitsland gewonnen EK-finale van 2011. 'Hij bedoelt het niet echt zo,' zegt de Duitse bondscoach Markus Weise. 'Maar het zegt iets over je houding. Je moet hard durven zijn. Of je nu in de mandekking of in de zone verdedigt.' Nederlandse spelers en trainers noemen Duitsers hard, maar correct. 'Ze zijn er trots op als de tegenstander een hekel aan hen heeft,' zegt Robbert Kemperman, middenvelder bij Oranje en tot 2011 vaste kracht van Bundesliga-club Rot-Weiss Köln. Juist die instelling, zegt Markus Weise, maakt Müller tot 's werelds allerbeste verdediger. Tijdens het EK in Boon, afgelopen zomer, was Müller geblesseerd, maar er stonden nieuwe verdedigers klaar. Op Nederlandse hockeyclubs protesteren ouders als hun kind 'genoegen moet nemen' met een plek in de verdediging. Duitse ouders zouden trots zijn, meent Weise, en terecht vindt hij: 'Goed

verdedigen is heel moeilijk. Je moet het spel kunnen lezen: waar wil mijn tegenstander de bal krijgen? Kan ik voor mijn tegenstander komen en de bal onderscheppen of is dat te riskant? Om dat te leren, moet je hard werken. Daar mag je trots op zijn, al is verdedigen niet zo spectaculair als in één seizoen honderd doelpunten maken.' Max Sweering (17), een hockeytalent met een Duits en een Nederlands paspoort, begon in Duitsland op vierjarige leeftijd met hockey. Hij herinnert zich een opdracht die hij vanaf het begin meekreeg: volg je man, ook als hij naar de wc gaat. 'Dat is een groot verschil met Nederland,' zegt Kemperman. 'In Duitsland wordt veel meer op de mandekking gehamerd.' Sweering, spits in het Duitse elftal onder 18, somt zijn verdedigende taken op: 'Hoe dichterbij je eigen goal, des te dichterbij moet je dekken. Binnen de cirkel moet je lichaamscontact maken

Kemperman: 'Duitsers zijn er trots op als de tegenstander een hekel aan hen heeft'

met de tegenstander. Daarbuiten is een meter of drie afstand acceptabel, als je zeker weet dat je de tegenstander nog kunt inhalen.' Sweering noemt verdedigen zijn zwaarste taak als aanvaller. 'Als centrumspits heb je allebei de centrale verdedigers als tegenstander. Je moet zo tussen hen in lopen, dat je de tegenstander naar één kant van het veld dwingt. Dat is erg vermoeiend.' Paul van Ass roemt de Duitse mandekking, maar vindt dat Nederland niet moet proberen om die kunst af te kijken:

'Bij Duitsers staat de discipline voorop. Wij zitten daar anders in. Je moet nu eenmaal keuzes maken.'

2 Trotse amateurs
Het is niet waar. De Duitsers winnen lang niet altijd. Ze halen eindronden van de grote toernooien vaak niet eens. In elk geval niet in andere teamsporten dan hockey. Op de Olympische Spelen, vorig jaar in Londen, deden maar drie Duitse teams mee. Alleen de volleybalmannen, hockeymannen en hockeyvrouwen doorstonden de olympische kwalificaties. Bondscoach Markus Weise heeft een opmerkelijke verklaring voor het feit dat de Duitse hockeyers slagen waar basketballers en handballers falen: amateurisme. 'Alle sporten worden in Duitsland professioneel aangepakt,' zegt hij. 'Hockey is de enige uitzondering. Het amateurisme maakt ons succesvol.' Als Weise zijn spelers nodig heeft voor een maandje trainingskamp, krijgt hij ze. Bondscoaches in professionele sporten als voetbal, handbal en ijshockey lukt dat niet. Weise: 'De clubs zeggen: wij betalen de speler, dus is het onze speler. Dat is in het hockey totaal anders. Wij werken heel goed samen met de clubs in de Bundesliga.' Als bondscoach stuurt Weise de ontwikkeling van Duits talent. De Duitsers hebben in hun jeugdopleiding een duidelijke rode lijn, zegt Erik Wouink. De huidige assistent-coach bij de vrouwen van Den Bosch werkte jarenlang bij Rot-Weiss Köln en Mannheimer HC. Tot in detail is in Duitsland vastgelegd welke vaardigheden jonge spelers op welke leeftijd moeten leren en hoe ze zich fysiek moeten ontwikkelen. Clubs en nationale jeugdtrainers houden zich aan dat plan. 'Het is allemaal supergestructureerd,' zegt Wouink. In Nederland gaat het anders. 'Elke club heeft zijn eigen systeem,' zegt de Nederlandse zaalhoockeybondscoach Robin Rösch, geboren in Duitsland.

Lammers: 'Duitsers kunnen agressief worden. Maar het is altijd functioneel agressief'

'Misschien past dat beter bij het Hollandse poldermodel.' Met minder dan 80.000 actieve leden mag het Duitse hockey geen talent vermorsen. 'Daarom steken wij al onze tijd en energie in onze talenten,' zegt Weise. 'Titels winnen met nationale jeugdeftallen is onbelangrijk. Het enige doel is om in elke leeftijdsgroep drie of vier jongens te vormen die de stap naar het hoogste niveau kunnen maken.' Jong debuteren tussen de grote jongens kan daarbij helpen. Max Sweering weet hoe het is om als jonkie op te boksen tegen grotere en oudere verdedigers. Sweering heeft Nederlandse ouders, maar speelt sinds zijn vijftiende in Duitse nationale jeugdeftallen. Als zestienjarige debuteerde hij in het eerste van Bundesliga-club Uhlenhorst Mülheim. 'Het is goed om al jong ervaring op te doen in het eerste,' zegt hij. 'Ik ben in Duitsland wat dat betreft zeker geen uitzondering.' Volgens de Belgische bondscoach Marc Lammers nemen buitenlanders in de Nederlandse Hoofdklasse posities in waar ook jonkies hadden kunnen staan. Jammer, want een jochie dat het tussen de grote kerels moet redden heeft de kans om nog handiger te worden dan hij toch al was. Robbert Kemperman vertelt dat hij 'absoluut gevormd' is doordat hij al op zijn zestiende in de basis stond bij Den Bosch: 'Je moet plotseling je handelingssnelheid opschroeven. Daar leer je veel van.' Toch gelooft bondscoach Paul van Ass niet dat de Duitse talentontwikkeling enorm profiteert van de jonge debutanten. 'Met zestien in de Hoofdklasse spelen, is wel erg jong,' zegt hij. 'Debuteren met een jaar of achttien, negentien moet kunnen. Daar hebben we in Nederland voorbeelden genoeg van.'

Paul van Ass vindt dat het Nederlands elftal niet alleen profiteert van de sterke Nederlandse competitie. 'Door de zware competitie hebben wij meer te maken met vermoeide spelers en overbelasting. Bij de Duitsers is alles gericht op de grote toernooien. Zij gaan veel meer van piekmoment naar piekmoment.' Lang leve de focus van Duitse hockeyamateurs.

3 Landje veroveren
Zelden springt er een bal van een Duitse stick. Haast nooit komt er een pass verkeerd aan. 'Duitsland is het land van de basistechnieken,' zegt Marc Lammers. 'De simpele dingen zoals een bal goed stoppen, goed verwerken, goed passen. Al dat soort elementen beheersen zij als de beste.' 'Techniek is niet honderd keer een balletje hooghouden op de stick,' zegt Robin Rösch. 'Dat kan iedereen leren. Een bal

onder druk tien keer zuiver doorspelen naar een teamgenoot. En daarbij de bal zo afschermen dat de tegenstander met geen mogelijkheid aan de bal komt. Dat noem ik effectieve techniek.' Velen zien in de Duitse balvastheid de basis voor de Duitse tactiek. Wie correct aanneemt en doorspeelt kan de bal rondspelen, kriskras over het veld, totdat ergens een speler is vrijgespeeld. 'Daardoor komt er in een wedstrijd altijd een moment dat je achter Duitsers aan moet gaan lopen,' zegt 401-voudig international Jeroen Delmee. Hij verloor zijn een-na-laatste interland (de halve finale op de Olympische Spelen van Beijing) van Duitsland. 'Als je een speler uit de Nederlandse competitie vijf ballen aan laat nemen, dan springen er altijd wel een paar weg,' zegt Delmee. 'Daardoor gaat het tempo waarin je speelt omlaag.'

Is dat combinatiehockey vergelijkbaar met het tikkie-takkie-voetbal en de driehoekscombinaties van FC Barcelona en het Spaanse nationale voetbalelftal? Een beetje, vindt Lammers. 'Maar Duitse hockeyers spelen degelijker, minder op de aanval gericht. Met gesloten aannames. Ze schermen de bal af met hun kont. Vaak staan ze dan met de rug naar het doel van de tegenstander. De bal gaat een aantal keren terug en breed. Uiteindelijk komt de pass naar voren. Dan wordt de bal opnieuw afgeschermd en hebben ze op het veld een stuk terrein gewonnen.' Landveroverter, noemt Lammers dat en Weise erkent: 'Opbouwen is ons allersterkste punt.'

Zit er een geheim achter de gepolijste Duitse basistechniek? Erik Wonink vermoedt van wel. Bij aankomst als assistent-trainer van Rot-Weiss Köln had hij zich ingesteld op typisch Duitse drills. In werkelijkheid waren de trainingen in Keulen gevarieerd: 'Altijd werd geprobeerd meer dan één techniek tegelijk te trainen,' zegt Wonink. 'Niet alleen een balletje heen en weer slaan dus, maar de bal eerst even overleggen van de backhand naar de forehand. De Duitsers zien heel goed in dat steeds dezelfde ballen slaan weinig zin heeft. Dan wordt je lichaam te weinig uitgedaagd.' Een veelgehoorde verklaring voor de Duitse balbehandeling is de populariteit van het zaalhockey. Duitse internationals spelen ook in het Duitse nationale zaalteam. Tussen oktober en februari werken ze zo intensief in de zaal, dat het inplannen van een enkele oefenwedstrijd met de Belgen onmogelijk bleek. De kinderen van zaalhockeybondcoach Rösch spelen bij CHTC in Krefeld. Ze zijn met hockeyen begonnen toen ze drie jaar oud waren. Inmiddels zijn ze acht en tien jaar oud. 'Ze hebben al meer zaalervaring dan spelers in de Nederlandse Hoofdklasse,' zegt Rösch. De zaal is klein, en daarom is de druk op spelers veel hoger dan op het veld. Dat is de perfecte setting, meent Rösch voor het

trainen van techniek, handelingssnelheid en pre scan: om je heen kijken voordat je de bal ontvangt. Heel Nederland aan het zaalhockeyen dus? Zo eenvoudig is het niet, zegt Jeroen Delmee, tegenwoordig assistent-bondscoach van de Belgische mannen. 'Wij missen in België en Nederland de Duitse indoorhistorie. Zonder die geschiedenis heeft het zaalhockey geen niveau. Wij kunnen met België in de

Van Ass: 'Bij Duitsers staat de discipline voorop. Wij zitten daar anders in'

winter beter buitenlandse stages doen, dan spelen tegen mensen die niet eens weten dat er balken in de zaal liggen.' In tegenstelling tot veel landgenoten ziet Markus Weise verrassend genoeg meer nadelen dan voordelen in de nationale populariteit van het zaalhockey: 'Voor het veldhockey is het een groot nadeel dat spelers de helft van het jaar in de zaal actief zijn,' zegt hij. 'In die periode

oefenen spelers niet op het veld. En onze hockeyers krijgen in de winter nauwelijks een break.'

4 Een luierweekje op zijn tijd

De Engelsman Gary Lineker noemde voetbal een eenvoudig spel: '22 mannen rennen 90 minuten achter een bal aan en aan het einde winnen altijd de Duitsers'. Ook in het hockey lijkt de wijsheid van de oud-international op te gaan. 'We winnen vaak genoeg van de Duitsers,' zegt Robbert Kemperman. 'Maar op de belangrijke momenten niet. Waar dat nu precies aan ligt? Ik weet het niet.'

In elk geval niet alleen aan Nederland. In de meest recente EK-finale liepen ook de Belgen tegen de Duitse wilskracht aan. De Duitsers reageren boos als Tom Boonen met de bolle kant op achterstand zet. Spelers en trainer maken wegwerpgebaren. Er klinken protesten. Maar dan gaat de knop om. Er sluipt iets verbetens in het spel en de gezichten van de Duitsers. Op het veld wordt de druk opgevoerd. Drie minuten later is de stand weer gelijk. 'Duitsers kunnen agressief worden,' zegt Marc Lammers. 'Maar het is altijd functioneel agressief.' Hoe je dat doet? Markus Weise is langs de lijn een druktemaker die zijn woede over een gemiste kans nog weleens afkoelt met

een klap op de dug-out. 'Als ik zo coach, raken mijn spelers meteen van de leg,' zegt Lammers. 'Maar op een of andere manier varen zijn spelers er wel bij.' Toch zegt Weise: 'Het heeft geen zin om na een ontrochte tegengoal rond te rennen en te schreeuwen. Je moet je woede gebruiken om je werk te doen.' Dat is makkelijk gezegd. Is zo iets te oefenen? Weise laat een stilte vallen en zegt dan: 'Ja, ik weet zeker dat het kan. Je kunt oefeningen doen waarin je spelers boos maakt en dan kijken wat ze met die energie doen.' Een paar dagen later mailt hij: 'Dat spelers boos maken kwam spontaan in me op. Achteraf is het misschien toch niet zo'n goed idee.' Misschien is het vermogen van Duitsers om op het juiste moment te presteren wel minder mysterieus dan het lijkt. Voorafgaand aan elk groot toernooi krijgen spelers van *die Mannschaft* acht dagen rust, afgezien van een dagelijks trainingsloopje. Misschien verklaart die luierweek wel waarom Duitsers in toernooien vaak wat stroperig beginnen en in de eindfase steeds sterker worden. 'Ik geloof in niks doen voor een toernooi,' zegt Weise. 'Dat is ook cultuur. Wij zijn *slow starters*.' Nederland gaat die Duitse rustweek niet kopiëren. 'Wij hebben zo iets in Nederland nooit gedaan,' zegt Paul van Ass. 'En ik ga het ook niet doen. De opbouw van ons trainingsprogramma is heel anders, daar past zo'n rustpauze niet in.'

5 Een Duitse succescoach

Buitenstaanders en concurrenten benadrukken de Duitse degelijkheid, maar succescoach Markus Weise heeft in eigen land een ander profiel. Voordat hij met de Duitse hockeymannen olympisch kampioen werd, pakte hij met de Duitse vrouwen goud op de Spelen van Athene (2004). De Duitsers benadrukken zijn

Weise: 'Titels winnen met nationale jeugd-elftallen is onbelangrijk'

speelsheid, vindingrijkheid en de manier waarop hij de creativiteit in zijn spelers naar boven brengt. Onder Weise brainstormt het Duitse elftal in kleine groepjes over techniek en tactiek. Zo ontstaan bijvoorbeeld nieuwe strafcornervarianten. Tijdens het oefenen van die strafcorners bestookt Weise zijn spelers met hoofdrekensommen. Hoeveel is 17 maal 2? Eerst uitrekenen en dan schieten. Voorafgaand aan belangrijke wedstrijden vraagt Weise zijn spelers soms op te schrijven wat ze ervan verwachten. Voor de olympische finaledag in Londen bootsten de Duitsers tactische situaties

na met vingerpoppetjes. Paul van Ass benadrukt de Duitse lijkheid en vasthoudendheid: 'Als een plan heeft bedacht, dan houd daar ook aan vast. Dat is een ongelijke kracht.' Als voorbeeld noemt Ass de halve finale in Londen, wi Duitsers met 2-0 achterstonden, in de poulefase ook al belabberd gepresteerd. En toch, zegt Van Ass, harden de Duitsers: 'De verdedig met vijf man in een kom staan, ne voor rust. Ze bleven geloven in de van hun passing-power om er do te komen. Het knappe is: ze dede toch al deden, alleen net ietsje be ze winnen met 4-2. Wij zouden ze achter, we moeten iets anders pr Markus Weise moet lachen om h compliment. Het klopt dat Duits tegen Australië vasthield aan de tactiek, ondanks een 2-0 achters 'Maar dat deden we omdat de sp ervan overtuigd waren dat het sy werkte. Onder andere omstandig moet je juist flexibel zijn.' ●

Duitse medailles OP HET WK

MANNEN

1973 Brons (als West-Duitsland)
1975 Brons (als West-Duitsland)
1982 Zilver (als West-Duitsland)
1986 Brons (als West-Duitsland)
2002 Goud
2006 Goud
2010 Zilver

VROUWEN

1974 Brons (als West-Duitsland)
1976 Goud (als West-Duitsland)
1978 Zilver (als West-Duitsland)
1981 Goud (als West-Duitsland)
1986 Zilver (als West-Duitsland)
1998 Brons (als West-Duitsland)

